

KERÉKNYOMOK

TÁRSADALMI, ORIENTALISZTIKAI ÉS BUDDHOLÓGIAI FOLYÓIRAT

2022

TARTALOM

TANULMÁNYOK

- 3 Zsolnai László**
A buddhista közgazdaságtan horizontja
- 14 Farkas Attila Márton**
A buddhizmus neuralgikus pontja – az *anátman*
- 48 Tenigl Takács László**
Ébredés a szavakból – a mindfulness kommunikáció „akkor” és ma

- 103 Gelle Zsóka**
A magától keletkezett fény – narratívák a Szvajambhú *sztúpa* kultuszában
- 116 Kuzder Rita**
A szerzetesi képzés fokozatai Tibetben
- 132 Majer Zsuzsa**
A *Keselyűhívás* halotti szertartásának szövegei Mongóliából

VISSZAEMLÉKEZÉSEK

- 68 Hidas Gergely**
– Szántó Péter-Dániel
– Helmut Tauscher
Bethlenfalvy Géza (1936–2021)
- 71 Sárközi Alice**
A lélek visszahívása a mongol hiedelemvilágban
- 81 Kelényi Béla**
Tizenöt démon, avagy egy kutatás története

KRITIKÁK, RECENZÍÓK

- 164 Felföldi Szabolcs**
A közép- és dél-ázsiai hunok kutatásának legújabb eredményei [*Hunnic Peoples in Central and South Asia. Sources for their Origin and History.* Ed. Dániel Balogh. Groningen: Barkhuis, 2020.]
- 181** Summaries in English

SÁRKÖZI ALICE

A lélek visszahívása a mongol hiedelemvilágban

A tibeto-mongol hiedelemvilágban az embereknek számos lelkük van. Az egyik lélek az ember egész élete során a testében tartózkodik. A második lélek képes arra, hogy elhagyja a testet, majd visszatérjen bele. A lélek elvesztése betegséget okoz, ezért különféle szertartások szükségesek, hogy a lelket visszatérésre ösztönözzék. A tanulmány több lélekhívó szöveget mutat be szemezgetve a vonatkozó nemzetközi irodalomból.¹

Kulcsszavak: lélekhívás, bolygó lélek, a szertartás eszközei, lélekhívó szövegek

A tibeto-mongol hiedelemvilágban az embereknek számos lelkük van. Legtöbbször úgy tartják, hogy három a lelkek száma. Az egyik lélek az ember egész élete során a testében tartózkodik: a csontokban, az egész csontvázban lakozik, nem a test egy bizonyos részében. Maga is csontváz formájában jelenhet meg. A tulajdonosa halála után, az utolsó lehelettel ez a lélek is elhagyja a testet, azonban a sír körül marad, hogy védelmezze a halott testét.

A második lélek képes arra, hogy elhagyja a testet, majd visszatérjen bele. Sokszor darázs, vagy méh formájában repül ki az orron keresztül.² Előfordul, hogy a lélek madár formájában jelenik meg, mint például az éhes tigris meséjében.³ Feltűnhet apró törpécske képében, vagy épp ellenkezőleg – óriásként. Ez a lélek többnyire a vérben lakozik, de lehet a szív, a tüdő, vagy akár a máj is a tartózkodási helye.⁴ Ha valaki megijed, megijesztek, csuklik, vagy tüsszent, akkor is kipottyannak gazdájá testéből, s akár az is előfordulhat, hogy a gonosz szellemek elkapják. Ezért veszélyes ijesztgetni az embereket, különösen a gyerekeket, akiknek könnyebben elhagyja a lelkük a testüket. Ha a lélek távozik a testből, akkor gazdájá megbetegszik, vagy akár meg is halhat, mivel a rossz szellemek elragadhatják, vagy felfalhatják a lelket.

Ha megesisik a baleset, hogy a lélek elhagyta a testet, akkor a sámán próbál útra kelni, hogy megkeresse a bolygó lelket, visszahozza és igyekszik meggyőzni, hogy térjen vissza gazdájá tes-

1 A tanulmány egy korábban angol nyelven megjelent kötet egy részletét adja: Sárközi – Sazykin 2004.

2 A „bolygó lélek” gyakori motívuma a népmeséknek: Hanganov 1960.

3 *Maq-a sadva ölgčün bars-tur bey-e-gi öggügen*: Šagdarsüren 1989: 23-30. Heissig 1993 azt írja, hogy a külső lélek megjelenítése három pacsirta képében jól ismert motívuma a mongol eposzoknak. Lásd még: Heissig 1983: 325: „Zoomorphe Seelenverkörperung.”

4 Bawden 1962. A budapesti gyűjtemény is tartalmaz egy kéziratot (Kara 2000: Mong. 61), amely leírja, hogy a lélek melyik napon a test mely részében tartózkodik: *Edür büri sünesü-ü [!]*: A lélek testben való tartózkodási helyének meghatározása a hónap napjai szerint.

tébe. Belső-ázsiaiában jól ismert gyógyító eljárás a bolygó lélek visszahívása. A lélekvisszahívás szertartását Mongóliaszerte is ismerik és gyakorolják mind a mai napig.

A szertartás tibeti elnevezése: *‘chi bslu byed pa* vagy *srog bslu ba* „megváltás a haláltól.” A rituálét egy láma vezeti, melynek során egy *glud* helyettesítő figurát helyeznek egy edénybe, majd áldozati birkát vezetnek oda és megölik.

A szertartás Mongóliában

A vonatkozó irodalom és a néprajzi anyag tanúsága alapján tudjuk, hogy a lélek visszahívását Mongóliaszerte széles körben gyakorolták. A burjátoknál a szertartás elnevezése: *hünehe xuruilaxa*. Uno Harva beszámol egy ilyen szertartásról az alar burjátok köréből.⁵ A sámán a beteg mellett elhelyezett szőnyegen ül, a beteg alá is egy hasonló szőnyeget helyeznek. Különbféle tárgyakat tesznek köréjük, többek között egy nyilat, amelynek fontos szerepe van a szertartás során. Vörös selyem fonalat vezetnek a betegtől a jurtán kívül felállított nyírfáig. Úgy tartják, hogy ez a lélek visszatérő útja. A visszatérést elősegítendő nyitva hagyják az ajtót. A jurtán kívül valaki egy lovat tart, mivel úgy gondolják, hogy ez az állat érzi meg először a lélek érkezését és nyerítésével jelzi azt. A jurtán belül áldozatokat helyeznek el – süteményt, kumiszt, pálinkát, dohányt. A rokonok és barátok is részt vesznek a szertartásban. Ha a beteg egy öreg ember, akkor a résztvevők is idősök, míg egy gyermek esetében inkább fiatalok a szertartás részesei. A sámán hívja az elkóborolt lelket. Valahogy így: „Az apád ez és ez, az anyád ez és ez, a te neved ez és ez. Hol bolyongsz? A jurtában lévőök szomorúak.” A jelenlévők sírni kezdenek, a sámán pedig tovább folytatja a család és a rokonok fájdalmának bemutatását: „Feleséged váratlanul megözvegyült, gyermekeid árvák lettek – ők hívnak keserűen: Hová mentél urunk, jöjj vissza hozzánk”. Az ima felsorolja a finom ételeket, a szerető rokonokat, az elárvult gyermekeket, az elhagyott állatok és kutyák fájdalmát, majd elősorolja a túlvilág sötétjét és minden fényét és szépségét az evilágnak. Az ima a *kurui*, *kurui* hívószóval zárul.

P.P. Batorov írta le a *hünehe xuruilaxa* „a lélek visszahívása” szertartást 1926-os könyvében,⁶ amit G. Sandschejew szinte szó szerint megismételt 1927-ben.⁷ Leírásukban fontos szerepe van egy új, fehér nemez takarónak, amelynek sértetlennek és teljesen tisztának kell lennie. Ezt a nemez takarót a beteg alá helyezik és egy hasonlót a sámán lába alá. A legenda szerint a szertartás rekvizitumai az égből érkeztek a földre, így szentnek tekintik őket. Feltételezhetően a fehér nemez azt a fehér felhőt szimbolizálja, amelyen a sámán felrepül az égbe. Továbbá a szertartás során szükség van egy edény fehér ételre: tejre, tejtermékre, stb. Egy ezüst pénzérmét helyeznek az edény aljára, amely a gazdagságot jelképezi. Egy különleges nyílvevő (*dalalgayin nomo*) szúrnak az edénybe. Az így elkészített edényt a jurta nyugati felében helyezik el. Egy hosszú, vörös szalagot, a végén ólommal, erősítenek a nyílvevőhöz, majd a szalagot kivezetik a jurtából és egy földbe szúrt nyírfakötegghez kötik. A vörös szalag a lélek útja. A jurta ajtaját az egész szertartás alatt nyitva tartják. A nyírfá mellett egy ember a beteg szépen felszerszámozott lovát tartja. Úgy gondolják, hogy a ló megérzi a visszaérkező lelket és nyerít. A lélek a szalag mentén a jurta ajtajához érkezik, majd bemegy a jurtába, ahol étellel itallal gazdagon megrakott asztalt talál és egy

5 Harva 1938: no. 125.

6 Batorov 1926.

7 Sandschejew 1927.

kupa bort, valamint pálinkát, dohányt, édességet, süteményt, diót. A sámán mindezeket a javakat megfüstöli. Az emberek összegyűlnek a jurtában, főleg öregek, ha a beteg egy öreg ember, fiatalok, ha fiatalabb, és gyermek esetében főleg gyerekek vannak jelen, s ilyenkor több játékot és édességet tesznek a gyerek köré. A gyermek anyja is jelen van, fedetlen kebelrel ül gyermeke mellett.⁸ A család állatait, sőt még kutyáját is odahozzák a jurta ajtajához, s ha a sámán úgy rendeli, még a szomszédság állatait is odaterelik.

Miután mindent elrendeztek, a sámán szóróáldozatot mutat be a nyugati kánoknak, a hely urainak és bizonyos szellemeknek. Majd megszólítja magát a lelket. Minél gyorsabban végzik el a szertartást, a lélek annál gyorsabban tér vissza. Ha nem igyekeznek, akkor a lélek napról napra vadabb lesz és egy idő után örökre eltávozik. A rituálét naponta háromszor is megismételhetik. A szertartást vezető sámán transzba esik és a jelenlévő rokonokkal együtt hívja az elkóborolt lelket. Közben a szertartási edénnyel köröket ír le a nap felé. A lélekhez így szól: apádat így és így hívják, magadat pedig így és így. Hol bolyongsz? Hová mentél? Szeretteid itt ülnek és sírva hívnak. Gyere vissza! Állataid, lovaid, ruháid, feleséged és gyermekeid itt vannak. Odaát hideg van és szenvedés, itt pedig kellemes meleg. Szüleid megöregedtek. Ki fog gondoskodni róluk? Ha a beteg egy gyerek, akkor így szól: apja/anyja leszél kilenc fiúnak és kilencven állat gazdája, az apja nyolc leánynak és gazdája nyolcvan állatnak. A szertartás a szerencse *khurui khurui* kiáltással való hívásával zárul. Batorov a Badarhon járásban, az Alar megyében az alar tailgan sámántól, Ilya Xanhalovich Mohochkeev-től gyűjtötte az anyagot.⁹

Sántha István 1996-99-es kutatóútja során gyűjtött anyagot a témában.¹⁰ Ekkor járt a burjátok között, s jegyzett fel értékes anyagot a népi vallásosságról. Mesélték neki, hogy egy beteg vagy meghalt gyerek anyja hogyan hívja vissza annak lelkét. Kinyitja az ablakot és finom falatokat helyez oda, hogy visszaédesgesse a gyerek lelkét.

Elisabetta Chiodo gyűjtött a témára vonatkozó anyagot egy mongol kollégától, Nima-tól a keletmongóliai Dzsarut járásból.¹¹ *Kökö-ber sünesü dayudaqu*, „Calling the soul with the breast.” Ezt a szertartást egy gyermekét elvesztett anya mutatta be. Ez egyfajta *dalalyai* „megidéző, hívó” szertartás az anya keblével, a megszokott nyílvevő helyett. Az idős asszony, akitől az anyagot gyűjtötte, még emlékezett a szertartás során elmondott szöveg néhány részletére. Az asszony kérdezi, hogy mi riasztotta el a gyermek lelkét és hangsúlyozza, hogy az anyja, a rokonai, javai itt vannak, ezért vissza kell térnie.

A horcsinok körében amikor egy gyermek meghal, az anya megvizsgálja a tűzhely körül kihullott hamut, mert úgy gondolják, hogy a lélek arrafelé távozott.¹² Nima gyűjtött anyagot a szertartásról és közölte a recitált szövegeket a dzsarutok köréből.¹³ Adatközlője elmesélte, hogy három nappal a halál után a család legidősebb tagja kimegy a sírhoz, földet tesz a holttestre és áldozatot mutat be. Magával viszi az elhunyt korábban viselt ruháit s azokkal próbálja visszavezetni az elhunyt lelkét a kolostorhoz a következő szavakkal:

8 Chiodo 1996.

9 Batorov 1926.

10 Sántha 1998.

11 Chiodo 1996.

12 Dumas 1987.

13 Nim-a 1999: 213-220.

Hogy gurulhatna a szekér
Tengely nélkül?
Hogy élhetek, mikor
A elsőszülött fiam
Lelke eltávozott?

Ó drága elsőszülött fiam!
Gyere, gyere
A sámán színes kendőjével téged hív.
Kurui, kurui, kurui.

Hogy tudná a szekér
Kerék nélkül elhagyni a falut?
Hogy élhetnék,
Mikor fiam lelke eltávozott?

Drága fiam!
Jöjj vissza! Jöjj vissza!
A fekete irány sámánja hív téged.
Kurui, kurui, kurui.

Felbuktál,
Mikor sietve szaladtál?
Megijedtél,
Mikor a kecskéket és juhokat legeltetted?

Bármilyen is riasztott el, kicsikém,
Gyere vissza! Gyere vissza!
A díszes ruhájú sámán hív téged.
Kurui, kurui, kurui.

Apád és jóanyád otthon várnak.
Gyere, gyere!
Testvéreid itthon vannak,
Gyere, gyere!

Mikor körbeforgatjuk
A gazdasszony süteményét,
Gyere, gyere!

Számos lélekviszahívó szöveg fennmaradt a különböző gyűjteményekben. Gazdag anyag található Szentpétersvárott, az Akadémia könyvtárában. A következőkben ezek közül a szövegek közül mutatunk be egyet.

Sazykin 1274¹⁴

[1a] Ez a lélekvisszahívó szertartás, amelyet a Szent Padmaszambhava¹⁵ recitált, amikor Csakravartin Kán megbetegedett.

[1b] A három kapuban¹⁶ való hittel hajolok meg a mindentudó Padmaszambhava mester előtt.

Ha a Fenséges Lámától,
 A Tan Támaszától¹⁷ való félelmedben menekültél el,
 Teljes bizalommal gyere vissza.
 Gyere vissza!
 Ha az istenektől, a sárkánykánoktól,¹⁸
 Vagy a csillagok állásától¹⁹ való félelmedben menekültél el,
 Gyere vissza, kövesd a legfőbb láma utasítását.
 Ha a négy égtáj buddhái és *bódhiszattvái* parancsainak
 megsértése miatti félelmedben menekültél el,
 Gyere vissza!
 Bízz a jótevő drágakő-láma szavaiban.
 Ha az *aszuráktól*²⁰ való félelmedben,
 A *gandharváktól*²¹ és más démonoktól való félelmedben menekültél el,
 Gyere vissza, bízz a tiszta tanítás áldásában.
 Ha a gonosz szellemektől való félelmedben,
 A gonosz szellemek okozta akadályoktól
 Való félelmedben menekültél el,
 Bízz a tiszta Buddha szavaiban és gyere vissza.
 Ha Erlig²² szolgálától való félelmedben menekültél el,
 Félelmedben a gonoszoktól és a démonoktól,
 Gyere vissza, bízz az ambrózia tanításban.
 Ha a világi szenvedésektől való félelmedben menekültél el,

14 Sazykin 1988: 231.

15 *Saṅs-rgyas gñis-pa* (Das 1970: 1266).

16 A három kapu: a test, a nyelv, a gondolat: Mong. *bey-e, kelen, sedkil*, Tib. *lus, skad, thugs*.

17 *Nom-un sakiyulsun*, Skr. *Dharmapāla*, Tib. *Čhos skyong, Mahāvvyutpatti* 3482.

18 A sárkánykánok felsorolása: *Mahāvvyutpatti: klu'i rgyal-po* 3226-3308.

19 *Gray odun*, Tib. *gza'*. A kilenc bolygó: *Naran*, Tib. *Ńi ma* (Nap), *Saran*, Tib. *Zla-ba* (Hold), *Angyaray* vagy *Gal odun*, Tib. *Mig dmar*, (Mars), *Bud* vagy *Usun odun*, Tib. *Gza' lhag*, (Merkúr), *Braqsabadi* Tib. *Braqs-badi*, Skr. *Bṛhaspati* (Jupiter), *Šugra, Šukra*, (Vénusz), *Šaničar, Šanaiścara* (Szaturnusz), valamint *Rāhu* és *Ketu*, Tib. *Ketu, Urtu segül-tü*.

20 *Asura* „félisten,” Tib. *lha-min* vagy *lha-ma-yin* „not a god” A *Mahāvvyutpatti* 3220 az istenek és sárkányok nevei között sorolja fel. Mongol nevük: *tengri busu*. „nem isten.” A *szanszárában* élnek az istenek és emberek között. Követniük kell az elmúlás és újraszületés törvényét. Sokan közülük a Méru hegy üregeiben laknak. Állandó harcban állnak az istenekkel a tudás fájáért, mivel annak gyökerei az ő földjükön vannak, míg gyümölcsöző ágai és virágai az istenek világában pompáznak.

21 *Gandari*, Tib. *dri za*, Skr. *gandharva*, Mong. *ünür idesitü* vagy *ünür idegči* „illat-evő.” A *Mahāvvyutpatti* 3219 az „Istenek és sárkányok” fejezetbe sorolja. A *lokapālák*, az égtájak védelmezőinek csapatába tartoznak. Égi muzsikusként is ismerik őket.

22 *Erlig*, A Gonosz, Az alvilág ura, Tib. *Gšin rje*, Skr. *Yama. Mahāvvyutpatti* 3155.

Gyere vissza a könyörületes Tan szavaiban bízva.
 Ha az éles fegyverektől való félelmedben menekültél el,
 Gyere vissza a védelmező Tan szavaiban bízva.
 Ha az asszonyok illatától való félelmedben menekültél el,
 Gyere vissza, a megmentő Buddha szavaiban bízva.
 Ha átkoktól és viszálytól megrettenve menekültél el,
 Gyere vissza a csodálatos Tan szavaiban bízva.
 Ha az égtől való félelmedben menekültél el,
 A sötétől, a homálytól,
 Gyere vissza a mindenható tanítás erejében bízva.
 Ha a sárkányok üvöltésétől, jégesőtől, mennydörgéstől
 Való félelmedben menekültél el,
 Gyere vissza a bölcs tanításban bízva.
 Ha a hegyektől rettegve menekültél el,
 Félve a szikláktól, mély szakadékoktól,
 Gyere vissza a *vadzsa*-tanítás áldásában bízva.
 Ha a föld és vizek szellemeitől rettegve menekültél el,
 Félve tűztől és széltől, ellenségtől és az öt elemtől,
 Gyere vissza minden Buddhában bízva.
 Ha a lapos szárnyú madártól²³ való félelmedben menekültél el,
 Gyere vissza bizalommal minden tanításban.
 Ha a feketefejű emberektől való félelmedben menekültél el,
 Gyere vissza bizalommal az Igazán Beteljesedett Buddhában²⁴ és a Tanban.
 Ha rettenetes gyanakvástól és szerencsétlenségtől félve menekültél el,
 Gyere vissza a Tökéletesen Kétségtelenül Beteljesedett Buddhában.
 Ha a szennyektől való félelmedben menekültél el,
 Melyet a halott test bűze okoz,
 Gyere vissza a Tantra Buddha tanításában.
 Ha rossz, koszos ételtől megundorodva menekültél el,²⁵
 Gyere vissza a támaszt nyújtó tanításaiban bízva,
 Melyek megtisztítanak az ostobaság szennyétől.
 Ha ártó betegségtől és viszályól rettegve menekültél el,
 Gyere vissza az örök tanítás támaszában bízva.
 Ha riasztó külsőtől megrettenve menekültél el,
 Gonosz gondolatoktól, szavaktól, szándékoktól,
 Gyere vissza a rendületlen Tanban bízva.
 Ha halott testétől rettegve menekültél el,
 Gyere vissza a támogató Buddha-Tanban bízva.

23 *Qabtayai jigürtü sibayun* „lapos szárnyú madár” azaz Garuða.

24 *Üneger toyuluyсан бурqan*, Tib. *Yang dag par rjags pa*, Skr. *Samyaksambuddha, Mahāvīryutpatti* 5.

25 Az ételekre vonatkozó tabuk: Sodnamdorji 1991: 42-73: *idegen, çai, ariki, idekü uyuqu yosun*, azaz „étel, tea, alkohol, evésre és ivásra vonatkozó szokások.”

Ó, kedvesem, kit így és így hívnak,²⁶
Ne menj át oda, gyere ide.
Jóakarátú apád és anyád útjába akadály és gonoszság került.
Jóakarátú bátyáid és rokonaid útjába akadály és gonoszság került.
Finom, ízes ételed megrohadt.
Eldobod tiszta, szép ruháidat?
Gyere vissza a tiszta, jötevő Tanban bízva.
Állataid akadályokba botlanak és gonoszság fenyegeti őket.
Hát nem vágyódsz bátyáid és nővéreid után?
Nem hiányoznak kacagó játszótársaid?
Eldobod magadtól mind az evilági élvezeteket?
Nem akarsz velük élni?
Gyere vissza bízva a Buddha támogatásában.

Nem mehetsz Erlig országába! Nehéz lenne.
Nem sétálhatsz Erlig ösvényén! Nehéz lenne.
Nem élhetsz Erlig vad országában. Nehéz lenne.
Nem eheted Erlig étkét. Nehéz lenne.
Nem használhatod Erlig javait. Nehéz lenne.
Hogy mehetnél oda?
Gyorsan gyere vissza.
Erlig apja mint egy óriás.
Erlig anyja mint egy szörnyeteg.
Erlig népe mint éhes szellemek.
Erlig népe undorító.
Nem mehetsz oda!
Gyorsan gyere vissza!

Evilági apád és anyád a Buddhához hasonlatosak.
Vagyonod és állataid mint drágakövek.
Viselt ruháid mint selyem és csipke.
Ételed mint méz és cukor.
Ez itt barátaid otthona, kikkel csevegtél,
És a szép lovaké, melyeket megültél.
Gyere vissza bízva a hathatós *dháraník* tanításában.
Régi, kedves barátaid itt vannak.
Veled élő rokonaid itt vannak.
Életelemeidhez gyere vissza.
Terményeid, állataid itt vannak,
Erényben találkozott társad itt van,
Buddhád, a Tanvédőid itt vannak.
Erényben megismert életelemeidhez jöjj vissza.
Ízes, finom ételeid itt vannak,

26 Itt a beteg nevét kell említeni.

Szeretett, szép gyermekeid itt vannak.
Bármit kívánsz, itt megtalálsz
Gyere vissza szeretett elemeidhez.
Ez itt a barátod, kit melléd rendelt a sors.
Ez itt a vagyonod és az állataid, melyeket neked rendelt a sors és erényeid.
Társaid és közeli barátaid mind itt vannak.
Gyere vissza sietve szentül melléd rendelt barátaidhoz.

Nem rettent az éjszaka sötétje?
Nagy keménységben és büszkeségben éltél?
Gondolod, hogy találsz barátokat, ha ilyen kapzsi vagy?
Ha ilyen öntelt?
A halál és a szerencsétlenség sosem múlik el.
Bízz a Tan útmutató szavaiban és gyere vissza.
Hagyj fel durva önteltségeddel.
Térj el mindig kész dühöngéseidről.
Állítsd le mocskos nemtörődömségedet.
Gyere vissza szép szerelmesedhez.

Ó, kedves, figyelj!
Hagyj fel kíméletlen gondolataiddal!
Kerüld el a gondot és veszekedést.
Állítsd meg forgósél gondolataidat.
Ne taszítsd el magadtól kellemes vonásaidat.
Állítsd meg félelmeidet.
Dobd el gonoszságodat és vadságodat!
Elcsábítottak a gonosz szellemek és démonok.
Ne válj meg szerethető önmagadtól.
Hagyj fel felületes gondolataiddal.
Ne add fel jellemességedet,
Félrevezettek a poklok szolgálói.
Ne válj meg neked rendelt elemeidről.
Hagyj fel dühöddel és haragoddal.
Hallod az ambrózia tanítást?

Vége

Ezt a tanítást a Szent Padmaszambhava prédikálta, amikor Csakravartin király megbetegedett.

Készítsd elő egy birka bal első vállát, mindenféle gabonát,
 Egy fehér kendőt, azt kössd egy nyílveoszóre, melynek végén sastoll van.
 Egy kalapot, ruhát és türkizt,
 Fogd a drágaköveket és szúrd bele az árpába,
 Ismételd el a következő ráolvasást 108-szor:
ôm kâlî kâlîy-ê hûm hûm phaṭ svāhā.
 Áldd meg az ételt és a többi dolgot a következő *dháranívál*:
ôm hûm čam čam hûm čuu phaṭ čing čing hûm phaṭ phaṭ.
 Míg esztek, recitáljátok az áldást.
 Egy kellemes hangú ember hívja.
 Egy megfelelő évben született ember mondjon áldást,
 Miközben a betegnek ételt adtok és felöltöztetitek.
 Ez megerősíti az életeteket.
 Erkölcstök és hitetek kiteljesedett.
 Ennek és ennek a *čhe ge mo gyo ky*²⁷
 Lelke kiteljesedett. Élete hossza megnövekedett.
 Szeretett barátai eljöttek, hogy találkozzanak vele.
 Bemutatták neki javait és állatait.

Vége

(A lélek hívása):

A védelmező szellemek hívása: Helyezz kilenc mécses, kilenc csésze vizet, rendezd el szépen és recitálj.

Az áldozati javak a következők: mécsesek és füstölők, különféle áldozatok: tedd ezeket egy vödörbe mindenféle étel legjavával, gabonával, mézzel, mindenféle gyümölcscsel. A lélekhívás szertartását végző embernek tiszta ruhát kell felvennie, meg kell tisztítani a testét tisztító mosdással. Ezután olvassa fel *A hét csillag szútráját*, *A orosz jelek elhárításának szútráját* és *A kilenc érem szútráját*.²⁸

ôm maṇi padme hûm
ôm maṇi padme hûm
ôm maṇi padme hûm

27 Jäschke 1987: 160. „bizonyos személynek” – itt a beteg nevét kell említeni.

28 *Yisün joyosun-u tölöge orosibai*, azaz *Jóslás kilenc érem segítségével*. Heissig – Bawden 1971: Nos. 234, 261, 275, 325: *Jóslás kilenc éremmel*. A szertartást a következőképpen magyarázzák a 261. és 275. szövegekben: „A kilenc érem közül egyet megjelölnek (*temdeg-tü*). Mínd a kilenc érmet a szertartás vezetője a kezében tartja miközben imákat recitálnak. Ezután a jobb kezét körbeviszi a bal kéz tenyerén és hagyja, hogy az érmék egyenként kiessenek a markából. Az érmék 1-től 9-ig meg vannak jelölve. Amikor a megjelölt érem kiesik, az mutatja, hogy a kézikönyvben melyik szakaszt kell megvizsgálni, itt a jelek saját nevét kaptak: *suburya, ayula, ongyoča, arslan, činua, naran, keriyé, saran, bumba*.”

Hivatkozások

- Batorov, P.P. 1926. „Materialy po oratorskomu tvorčestvu burjat.” *Burjatskij sbornik* 1: 25-29.
- Bawden, C.R. 1970. „A Mongolian Ritual for Calling the Soul.” *Asia Major* 15: 145-158.
- Bawden, C.R. 1977. „A Note on a Mongolian Burial Ritual.” *Studia Orientalia* 47: 25-35.
- Bawden, C.R. 1962. „Calling the Soul: a Mongolian Litany.” *Bulletin of the School of Oriental and African Studies* 25: 81-103. <https://doi.org/10.1017/S0041977X00056275>
- Chiodo, Elisabetta. 1996. „The Jarud Mongol Ritual Calling the Soul with the Breast.” *Zentralasiatische Studien*: 153-71.
- Das. S. Ch. 1970. *A Tibetan-English Dictionary*. Delhi: Motilal Banarsidass.
- Dumas D. 1987. *Aspecte und Wandlungen der Verehrung des Herdfeuers bei den Mongolen. Eine Analyse der mongolischen "Feuergetebe."* PhD disszertáció. Bonn: Friedrich-Wilhelms Universität.
- Hangalov, M.N. 1960. *Sobranie sočenenij III*. Ulan-Ude: Burjatskoe Kniznoe Izd.
- Harva, Uno. 1938. *Die religiösen Vorstellungen der altaischen Völker*. Helsinki: Suomalainen Tiedekatemia.
- Heissig, W. 1993. „On Some Loan-Motifs in the Sinkiang-Jangar.” In: *Motiv und Wirklichkeit*, Wiesbaden: Harrassowitz: 162-172.
- Heissig, W. 1983. *Geser-Studien. Untersuchungen zu den Erzählstoffen in den „neuen“ Kapiteln des mongolischen Geser-Zyklus*. Opladen: Westdeutscher Verlag. <https://doi.org/10.1007/978-3-663-01838-4>
- Heissig, W. – Bawden, C. 1971. *Catalogue of Mongol Books, Manuscripts, and Xylographs*. Copenhagen: Royal Library.
- Jäschke, H.A. 1987. *A Tibetan-English Dictionary*. Delhi: Motilal Banarsidass.
- Kara, Gy. 2000. *The Mongol and Manchu Manuscripts and Blockprints in the Library of the Hungarian Academy of Sciences*. Budapest: Akadémiai kiadó.
- Nim-a. 1999. *Sünesü. Ongyod. Sülde*. Öbör Mongol-un Arad-un Keblel-ün Qorij-a.
- Šagdarsüren, C. 1989. *Le Damamūkonāmasūtra. Texte mongol du Toyin Guiši*. Budapest: Akadémiai kiadó.
- Sandschejew, G., 1927. „Weltanschauung und Schamanismus der Alaren-Burjaten.” *Anthropos* 22: 575-613.
- Sántha, István. 1998. „Áldozatbemutatás az ősöknek. Imák egy nyugati burját nagycsalád nyáriszállásának gazdaszelleméhez.” In: Birtalan Ágnes (szerk.) *Őseink nyomán Belső-Ázsiában I. Hitvilág és nyelvészet*. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó: 157-188.
- Sárközi, A. In collaboration with János Szerb. 1995. *A Buddhist Terminological Dictionary. The Mongolian Mahāvvyutpatti*. Wiesbaden: Otto Harrassowitz.
- Sárközi, Alice – Sazykin, Alexey G. In collaboration with Tibor Szabó. 2004. *Calling the Soul of the Dead. Texts of Mongol Folk-Religion in the St.Petersburg Institute of Oriental Studies I*. Turnhout: Brepols.
- Sazykin, A.G. 1988. *Katalog mongol'skih rukopisej I ksilografog Instituta Vostoko-vedeniya Akademii Nauk SSSR*. Tom I. Moszkva.
- Sodnamdorji, Sonom. 1991. *Mongjol čeger-ün yosun*, Öbör Mongyol-un Yeke Surγayuli-yin keblel-ün qorij-a.

Drága Géza! Járj szerencsével utadon.
Nem felejtünk.